

PREDGOVOR

U ovom se zborniku objavljuju tekstovi koje su prijatelji, suradnici i nekadašnji studenti profesora Drage Roksandića iz cijeloga svijeta napisali kako bi obilježili njegov sedamdeseti rođendan i odlazak u mirovinu s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tkogod da je susreo profesora Dragu Roksandića između 1990., kada je na Odsjeku za povijest izabran za docenta, i 2018. godine, kada je otišao u mirovinu, vjerojatno je primijetio njegov značajan utjecaj na studente svih razina, od preddiplomskih do doktorskih. Profesor je snažno inspirirao i utjecao na bliske suradnike svih generacija.

Ovdje je riječ o pravom *Festschriftu*, „pisanoj proslavi“, koja prema dobrim običajima akademske zajednice izlazi u čast jednog njezina uvaženog člana. Prilozi u zborniku obuhvaćaju različite epohalne horizonte – neki detaljno istražuju pojedine segmente određenog perioda, neki se usmjeravaju na lokalne fenomene ili pristupaju istraživačkim problemima mikrohistorijski. Neki tekstovi obuhvaćaju razdoblja u duljem trajanju, obrađuju različite strukture ili nude određene globalnohistorijske odrednice. Mnogi su prilozi multidisciplinarni, interdisciplinarni ili transdisciplinarni, što je odraz činjenice da Drago Roksandić nikada nije smatrao da je povjesničar zanaat isključiv ili zatvoren, već je u svojim predavanjima i radovima uvijek otvarao komunikacijske prostore s drugim disciplinama. U nekim se tekstovima autori posebno bliski profesoru Roksandiću prisjećaju iskustava kolegijalne suradnje. Zajedničko je svim radovima to što su znak predanosti i iskrene počasti profesoru i kolegi koji svojim primjerom pokazuje što znači odanost struci, na koji način istraživati određene teme inovativno, polazeći iz različitih perspektiva, zatim kako postavljati prava problemska pitanja i kako očuvati istraživačku radost, energiju i žar, odnosno zbog čega povijesne kontroverze treba proučavati hrabro i trezveno, a prilaziti im dijaloški. Ovaj je zbornik, dakako, samo jedan mogući prikaz interesa, epoha, problema i pristupa kojima se do sada Drago Roksandić bavio. U svim je radovima moguće pronaći njegove utjecaje, a brojna je istraživanja, čiji su rezultati sada ovdje objavljeni, i on sâm potaknuo, mnogo prije negoli je započeo rad na ovom zborniku.

Bilo je veliko zadovoljstvo i posebna čast uređivati ovaj zbornik. On, naravno, ni u kojem slučaju ne pretendira obuhvatiti sve nekadašnje studente i suradnike profesora Roksandića. Prikupljeno je točno sedamdeset priloga, počevši iz najužega kruga nekadašnjih i sadašnjih djelatnika Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, šireći ga zatim na profesorove učenike i kolege djelatne u raznim drugim hrvatskim institucijama i mjestima, a potom i u drugim državama u kojima je on boravio, istraživao i predavao – od Italije, Slovenije, Mađarske, Češke, Austrije, Bosne i Hercegovine te Srbije do Francuske, Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih Država i Japana. Stoga je zbornik nužno i višejezičan, a prevedeni su samo tekstovi s češkog i japanskog jezika. Neki potencijalni suradnici u zborniku, nažalost, nisu mogli sudjelovati, do nekih nismo uspjeli doći, dok su neki već preminuli. Dio studenata i kolega, koji iz raznih razloga svojim priložima nisu mogli sudjelovati u zborniku, poslao je svoje čestitke.

Kao urednici osobito smo zahvalni na pomoći i suradnji sljedećim suradnicima: Samanti Paronić, koja je izvršila temeljitu lekturu i korekturu priloga, Tomislavu Brandolici, koji se

brinuo za engleske priloge, Zvezdani Sikirić Assouline, koja je uredila francuski prilog, kao i Monici Priante, koja je korigirala talijanski prilog. Maja Janković prevela je tekst s češkog jezika, a Mirna Potkovac-Endrighetti s japanskoga. Željko Holjevac pomagao je također pri uređivanju i korekturi određenih priloga. Posebnu zahvalu dugujemo stručnom timu FF pressa, koji predvodi gospodin Boris Bui – kolegice i kolege istaknuli su se pažljivim, strpljivim i preciznim radom u pripremi knjige. Svakako zahvaljujemo i recenzentima. Za financijsku smo potporu zahvalni Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Damir Agičić
Hrvoje Petrić
Filip Šimetin Šegvić

PREFACE

This collection of papers encompasses the texts written by the friends, collaborators and former students of Professor Drago Roksandić from the entire world, in order to celebrate his seventieth birthday and retirement from the Department of History of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb. Whoever has encountered Professor Drago Roksandić between 1990, when he became assistant professor, and 2018 when he went into retirement, probably has noticed his significant influence on students, from the undergraduate to doctoral levels. Professor Roksandić has strongly inspired and influenced his close collaborators of all generations. This is truly a *Festschrift*, a “celebration in writing”, which abides by the good traditions of the academic community, honoring one of its esteemed members. The contributions have various epochal horizons – some go into detail on a certain issue within a period, others look at local phenomena or approach problems in a microhistorical fashion. Others delve into long-term issues, analyzing various structures or global historical processes. Many of the contributions are multidisciplinary, interdisciplinary or transdisciplinary, which is due to the fact that Drago Roksandić never felt that the historian’s craft was closed or exclusive, but in his lectures and papers always opened areas of communication with other disciplines. In some contributions, the authors particularly close to Professor Roksandić reminisce on the experiences of their collegial cooperation. All the papers hold in common the fact that they are tributes to a teacher and a colleague who has shown an example of what it means to be true to his profession, how to do innovative research, following different perspectives, posing the right problematic questions and keeping in touch with his joy for research, energy and zeal, while approaching historical controversies in a courageous and level-headed manner and in a dialogical frame of mind. This *Festschrift* is only one of the possible presentations of interests, epoch, approaches and issues, on which Drago Roksandić has worked. All the papers display some of his influences, and much of the research, published here, has been inspired by him even before this collection had been initiated.

It was an honor and a privilege to edit this collection. It is not for a moment presupposed that all of Professor Roksandić’s former students and colleagues have been assembled. Exactly seventy papers have been collected, starting from the circle of former and contemporary lecturers at the Faculty of Humanities and Social Sciences Department of History, widening out to some of the Professor’s students and colleagues who work in various Croatian institutions and in other places, other states in which he has done research or taught – Italy, Slovenia, Hungary, the Czech Republic, Austria, Bosnia and Herzegovina, Serbia, France, Great Britain, the United States and Japan. The *Festschrift* is multilingual, and only the texts in Czech and Japanese have been translated. Some potential contributors were unable to cooperate, some could not be located, while others have since passed on. Some of the Professor’s students and colleagues who were unable to take part in the *Festschrift*, sent their congratulations.

As editors we are especially thankful for the help given by the following: Samanta Paronić who thoroughly revised and corrected the contributions, Tomislav Brandolica who worked on the papers in English, Zvezdana Sikirić Assouline who edited a paper in

French, Monica Priante who proofread a paper in Italian, and Ivana Cvijović Javorina did the same for the contributions in German. Maja Janković translated a text from Czech, and Mirna Potkovac-Endrighetti from Japanese. Željko Holjevac helped with the proofreading of some papers. We owe a particular debt of gratitude to the expert team in the FF press, led by Boris Bui – colleagues who have excelled at their patient, careful and precise work in preparing this book. We are also thankful to the reviewers, as well as for the financial support given by the Croatian Ministry of Science and Education.

Damir Agičić
Hrvoje Petrić
Filip Šimetin Šegvić